

Egy új jelentéselmélet felé

(A generatív nyelvelmélet jelentés-komponense)

1. A jelentés kérdése a modern nyelvtudomány központi problémájává vált. A strukturalizmus (elsősorban amerikai változata és az ortodox saussure-i anizmus) a nyelv szinkron vizsgálatából kiszorította a szemantikai szempontokat. A jelentés kérdését többnyire csak a stilsztikával és nyelvtörténettel foglalkozók merték felvetni. Ugyanakkor a szemantika egyre nagyobb szerephez jutott a filozófiai vizsgálódásokban.¹ A filozófiai szemantika azonban vagy túl általános volt (CARNAP), vagy pedig a nyelvnek csak speciális mondatait vizsgálta, inkább csak ötletszerűen (WITTGENSTEIN). A diakrón szemantika pedig majdnem kizárólag egyes szavak jelentésváltozását tárgyalta, e változásokat osztályozta és nem törekedett szemantikai rendszer kidolgozására.² A strukturalizmus örökségeként a generatív nyelvelmélet eleinte szintén eléggé negatív, vagy legalábbis óvatos álláspontot képviselt a jelentéssel kapcsolatban (CHOMSKY 1957, 92–105). A fordulatot a szemantikai kutatásban KATZ és FODOR munkája jelentette (Katz—Fodor). A KATZ—FODOR-féle jelentéselméletet másutt részletesen ismertettük (KIEFFER 1966a), itt most csak néhány gondolatát emeljük ki. Az elmélet a generatív szintaxis eredményeire épül, a már „generált” mondatokat kívánja szemantikailag interpretálni. A generatív nyelvelmélet régebbi variánsa szerint ugyanis a szintaktikai szabályok csak grammatikailag helyes morfémaláncokat állítanak elő. A szemantikailag is helyes morfémaláncok kiválasztása az úgynevezett szemantikai komponens feladata. Ez egyben a „szemantikai interpretáció” egyik jelentése. KATZ és FODOR, majd később KATZ (KATZ 1964a, 1964b, 1966, 1967) az interpretálás fogalmát kiterjeszti. Ezek szerint a mondatok szemantikai interpretációja a mondatok következő relációinak meghatározását jelenti: parafrázis, analitikusság, ellentmondásosság, szintetikusság és még néhány, az utóbbiakhoz kapcsolódó „logikai” tulajdonság. Az interpretálás fogalmi körét a szerzők nem tartják zártnak, tulajdonképpen minden olyan szemantikai tulajdonság meghatározása hozzátartozik, amelynek felismerése az anyanyelvi beszélő („native speaker”) kompetenciájának része. Ez lenne tehát a szemantikai komponens feladata. KATZ és FODOR feltételezi, hogy a szemantika és a szintaxis között éles határ vonható. Így egy a szintaktikai információkra épülő, de lényegében a szintaxistól független szemantikai elméletre van szükség az interpretatív funkció betöltéséhez. Ennek az elméletnek főbb vonásai a következők: (a) A szemantikai komponensnek szótárból és szemantikai szabályokból kell állnia. — (b) A szótári cikk szemta alakjában adható meg. A szemta csúcsában áll

¹ Vö. KATZ könyvének idevonatkozó részleteit, KATZ 1966, 1–96.

² Lásd például STERNt, de ULLMANnt is ide sorolnám.

maga a szóbanlevő morféma, majd a grammatikai kategóriák következnek, melyekből a szemantikai kategóriák ágaznak le. A „legalsó” szemantikai kategóriához csatlakozhat még egy úgynevezett „megkülönböztető jellemző” és esetleg még egy szelekciós szabály. — (c) A szemantikai szabályok projekciós szabályok, amelyeknek két típusa különböztethető meg: az egyik egyszerű, a másik transzformációsan összetett mondatok szemantikai interpretálásakor lép működésbe. Mindegyik típuson belül annyi szabályunk van, amennyi a különböző grammatikai relációk száma. — (d) A projekciós szabályok alkalmazásának eredménye az „amalgamozás”, a — grammatikai értelemben vett — összetevők jelentéseinek összegezése; az összegezés a szemantikai kategóriák halmazelméleti összegének képzését jelenti.

Vegyük ehhez hozzá még a szemantikai komponens már fentebb említett további két tulajdonságát: (e) A szemantikai komponens kizárólag interpretatív funkciót tölt be. — (f) A szemantika és a grammatika között éles határ vonható.

A KATZ—FODOR-tanulmány megjelenését követő években lényegében az (a)—(f) pontokban összefoglalt állítások adták a keretet a szemantikai kutatásnak. KATZ és POSTAL könyve, ami a szemantikai komponens felépítését illeti, nem sok újat tartalmaz. ÁBRAHÁMMal közösen írt monográfiánk (ÁBRAHÁM—KIEFER) szintén csak tágítani igyekszik az (a)—(f) által adott keretet. KATZék metateóriájának néhány szempontját másutt megkíséreltük részletesebben megvizsgálni (KIEFER 1966a és 1966b). A formalizálás terén e cikkek bizonyos előrehaladást jelentettek, de túl általánosak voltak ahhoz, hogy a nyelvi valóságra alkalmazhatók legyenek.

CHOMSKY 1965-ben megjelent könyve a generatív nyelvelméletnek a régebbi variánsaitól lényegesen különböző változatát írta le. Bár a szemantikai komponens kérdésével külön nem foglalkozik, az új eredmények kétségtelenül kihatottak a KATZ-féle elképzelés néhány tételére. Így kétséggé vált, hogy (f) egyáltalán tartható-e. Az úgynevezett generalizált, a több mondatból egyet alkotó transzformációk elhagyásával a 2. típusú projekciós szabályok is feleslegessé váltak. Ezenkívül CHOMSKY az eddigieknél nagyobb feladatokat állított a szintaxis elé. Így, többek között, megkövetelte, hogy a szintaxis ne csak grammatikailag, hanem szemantikailag is helyes mondatokat generáljon.³ Ez azt jelenti, hogy a mondatok szemantikai helyességének megállapítása, amelyre KATZ—FODOR és — szerényebb igényekkel — mi is (ÁBRAHÁM—KIEFER) nagy súlyt fektettünk, nem tartozik többé a szemantikai komponens feladatai közé. Ha most a szintaxistól megköveteljük a szemantikailag is helyes mondatok generálását, akkor a szelekciós szabályoknak, amelyek csak a megfelelő jelentések kombinálását engedik meg, a szintaxisban kell működniük. Akár a szótár, akár a szintaktikai szabályok tartalmazzák a szelekciós szabályokat, annyi bizonyos, hogy a régebbi elképzelések túlságosan leegyszerűsítették a jelentések „kombinálásának” problémáját.

A KATZ—FODOR-féle elgondolást először BOLINGER bírálta. Kritikája főleg (a) ellen irányult; úgy vélte, hogy ha elfogadjuk a KATZ-féle elképzelést, a jelentés „atomizálásának” nem tudunk határt szabni. A megkülönböztető jellemzőkből kis ügyeskedéssel újabb és újabb szemantikai kategóriákat vonhatunk ki. KATZ és FODOR nem ad elfogadható kritériumot arra vonatkozóan,

³ Bár ezt csak egyik lehetőségként említi, érvei eléggé meggyőzőek. L. főleg CHOMSKY 1965, 148—163.

hogyan hol kell megállni. A megkülönböztető jellemzőket egyébként másutt mi is bíraltuk (ÁBRAHÁM—KIEFER 31—32), beható kritikai elemzése azonban elsősorban WEINREICH-nél és BIERWISCH-nél (BIERWISCH 1967b) található.

CHOMSKY új eredményeinek „szemantikai” tanulságait KATZ nem vonta le. Helyette WEINREICH vállalkozott a feladat ellátására. WEINREICH a KATZ-féle keret majdnem minden pontját kétségbe vonta. Az (a)-val kapcsolatban megjegyzi, hogy a szemantikai komponens nem tartalmazhat külön szótárt, hanem arra a szótárra kell támaszkodnia, amit a szintaxis is felhasznál. (Ugyanerre a következtetésre jutott tőle függetlenül SZÉPE is.) A (b)-vel kapcsolatban WEINREICH rámutat arra, hogy a szótári cikkek szemantikai alakjában való megadása több formai és tartalmi problémát vet fel. A KATZ—FODOR-féle „normál-alak” legnagyobb hibája, hogy nem teszi lehetővé még a legegyszerűbb szemantikai relációk megfelelő leírását sem. Egyébként ezen a ponton KATZ maga is megváltoztatta véleményét (KATZ 1964a). WEINREICH véleménye szerint nem lehet éles határt vonni a szemantikai és grammatikai kategóriák között sem, ami szükségképpen (f) tagadásához vezet. Ami a szemantikai szabályokat illeti, azon kívül, hogy KATZ és FODOR keveset mond róluk, az összegező funkció („amalgámozás”) is csak a legegyszerűbb esetekben írja le helyesen a valóságot. WEINREICH több, egymástól lényegesen különböző szemantikai szabályról tesz említést, de ő sem jut sokkal tovább az ötletek felvetésénél (ezek egyébként javarészt okosak és használhatók). KATZ megkísérelte WEINREICH-chel szemben megvédeni álláspontját (KATZ 1967), véleményünk szerint nem sok sikerrel. A vita részletes tárgyalására sajnos itt nem térhetünk ki.

A további kutatás, részben WEINREICH sejtéseit is igazolva, a szemantikai kategóriák kérdésére összpontosult. Igaz ugyan, hogy már KATZ is felismerte, hogy a kategóriák közel sem egyszerűek, hanem igen bonyolult belső struktúrával rendelkezhetnek, de nem látta világosan, milyen szerepet játszanak az összetett kategóriák a szemantikai elméletben (KATZ 1964a és 1966). BENDIX, majd BIERWISCH (BIERWISCH 1966 és 1967a) megmutatta, hogy a szemantikai kategóriák (egy vagy több argumentumú) logikai függvények. A megkülönböztető jellemzők szerepét szintén a szemantikai kategóriák veszik át. Katz (KATZ 1967, 164—169) még mindig fenntartja a szemantikai kategória és a megkülönböztető jellemző közti különbségtevést, mégpedig arra hivatkozva, hogy a szemantikai kategóriák fogalmi (logikai) funkciót töltenek be, míg a megkülönböztető jellemzők csak érzékeink révén megkülönböztethető tulajdonságokra vonatkoznak. KATZ azt is állítja, hogy a megkülönböztető jegy (grammatikai vagy fonológiai 'feature') általában tovább nem elemezhető egység, míg a szemantikai kategória ('semantic marker') belső struktúrával rendelkezik, azaz további egységekre bontható. BIERWISCH (BIERWISCH 1967b) rámutat mindkét állítás tarthatatlanságára. Egyrészt a fogalmi és érzéki jegyek nem választhatók mindig szét a nyelvi gondolkodásban, másrészt több okból fel kell tételeznünk, hogy a szemantikai kategóriák éppúgy, mint a megkülönböztető jegyek a fonológiában, elemi kategóriák, amelyek az elméleten belül tovább nem elemezhetők és nem is határozhatók meg. Éppúgy, mint ahogy a fonológiában a megkülönböztető jegyeket az elméleten kívül, fiziológiai és akusztikai módszerekkel határozzuk meg, a szemantikai kategóriák meghatározása sem nyelvészeti, hanem például pszichológiai módszerekkel történhet.

A legújabb kutatások a KATZ—FODOR-féle elméletből azt is kétségbe von-

ták, amit az eddigi bírálók (BOLINGERTől BIERWISCHig) érintetlenül hagytak. Egyrészt az újabb szerzők megkérdőjelezzik azt az állítást, hogy a szemantikai komponens csupán interpretatív (azaz nem generáló) funkciót tölt be. Másrészt a mélystruktúrára vonatkozó újabb kutatások valószínűsíteni látszanak egy még merészebb állítást, ti., hogy a mélystruktúrának olyan absztraktnak kell lennie, hogy szinte teljesen elveszíti szintaktikai jellegét (ROSS—LAKOFF). Az egész generatív nyelvelmélet eddigi felépítése tehát megfordíthatónak látszik. Az első szint az absztrakt és univerzális szemantikai szint: véges számú szemantikai kategóriából a (véges számú) szemantikai (logikai) műveletek absztrakt szemantikai struktúrákat hoznak létre. A következő szinten, amely a lexikalizáció szintje, a szemantikai kategóriáknak megfelelő morfémákat helyettesítjük be. Majd a szintaktikai szinten az eddigihez hasonló (azaz kategoriális = kontextusmentes és transzformációs) szabályok állítják elő a különféle szintaktikai struktúrákat, amelyek aztán, utolsó lépésként, fonetikailag realizálódnak. Ezt a felfogást képviseli az M. I. T. iskola több fiatal kutatója (J. McCAWLEY, J. R. ROSS, G. LAKOFF), a berlini strukturális nyelvészeti munkacsoport néhány munkatársa (M. BIERWISCH, K. E. HEIDOLPH), továbbá a nyugatnémet H. BREKLE. Bizonyos mértékig hasonló elképzelést találunk MELCSUK és ZSOLKOVSKIJ munkáiban (MELCSUK—ZSOLKOVSKIJ 1966 és 1967), valamint KÁROLY SÁNDORNÁL, akik sokat tanultak a generatív nyelvelmélettől is.

Nem szólunk itt SAUMJANRÓL (SAUMJAN és SAUMJAN—SZOBOLJEVA), aki szintén kísérletet tett néhány szemantikai reláció (elsősorban a mondat-szónímia) formalizálására. SAUMJANNAK mind az alapkoncepcióját, mind a formális apparátusát elhibáztottnak, helytelennek találjuk (KIEFFER 1967a). Éppen ezért nem hisszük, hogy úgynevezett generatív—applikatív modellje komolyabb mértékben hozzájárulna egy új szemantika-elmélet kialakulásához.

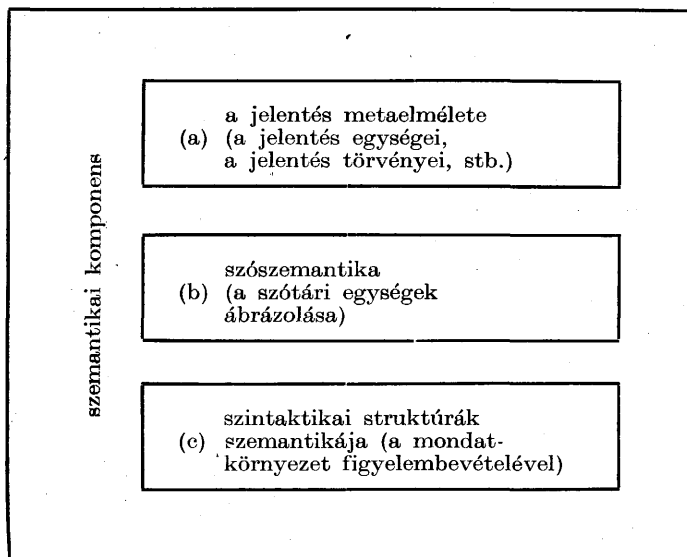
KATZ és FODOR érdeme elsősorban az, hogy elindított egy folyamatot, amely sok új eredménnyel gazdagította a nyelvtudományt. KATZ és FODOR eredeti elgondolása már majdnem minden vonatkozásban túlhaladottnak tekinthető. Legbiztosabbnak azok a munkák ígérkeznek, amelyek konkrét nyelvi anyag vizsgálatát alapján igyekeznek megfelelő általánosításhoz jutni, ily módon kísérelve meg a meglévő elmélet kereteit betölteni és tágítani. Ez a „mikroszemantika” sokkal gyümölcsözőbbnek látszik, mint bármilyen deduktív szemantika-elmélet, amely a nyelvi valóság szinte mérhetetlen gazdagsága miatt alighanem eleve sikertelenségre van ítélve. A „mikroszemantika” terén eddig BENDIX, FILLMORE és BIERWISCH munkái a legtöbbet ígérők. BENDIX WEINREICH tanítványa volt és a WEINREICH-féle elmélet néhány részletét kívánja konkrét anyagon ellenőrizni. Munkásságának középpontjában az igék jelentésének vizsgálata áll. FILLMORE CHOMSKYÉTÓL kissé eltérő elképzelésekből kiindulva szintén elsősorban az igék szemantikájával foglalkozik. Lényeges felismerései közé tartozik az igék jellemzésénél szerepet játszó esetkategória mély (szemantikai) és felszíni értelmezésének megkülönböztetése. Így például a „tárgy” kategória a felszínen (azaz az aktuális mondatban) különbözőképpen realizálódhat, de a realizálási lehetőségek körét a „tárgy” esetkategória szabja meg. Hasonlóképpen fontos szempontja a FILLMORE-féle ige-szemantikának a jelentésnek a preszuppozíciótól való elválasztása. A preszuppozíciók a beszélőnek vagy hallgatónak azon feltételezései, amelyek a mondat jelentését kiegészítik, mintegy „kísérik”. Egy állító-tagadó mondatpár mondatai különböző jelentésűek, a preszuppozíciók szempontjából viszont egyformák. A preszuppozíciókat úgy is értelmezhetjük, mint a mondatból levonható következteté-

sek rendszerét. Ebből a szempontból vizsgálja IRENA BELLERT a mondatok szemantikáját. BIERWISCH a melléknevek jelentésproblémáival foglalkozott behatóbban (1967a).

A mondatjelentés kérdéseinek vizsgálata szükségszerűen felvetette a kérdést, hogy hogyan lehetne a mondat határain túllépve a szemantikai vizsgálódásokba a mondatkörnyezetet a („szöveget”) is bevonni. Sok szintaktikai-szemantikai kérdés nem dönthető el a mondatkörnyezet vizsgálata (azaz megfelelő szövegelmélet) nélkül. Hogy csak néhányat említsünk: emfázis, szórend, téma-réma, ellipszis, pronominalizáció. Megindult azoknak az úgynevezett referenciális mutatóknak a beható vizsgálata, amelyek a mondatkörnyezetre utalnak (határozott névelő, névmások, bizonyos szintaktikai szerkezet stb.). E téren BIERWISCH, BELLERT és HÍZ eredményei érdemelnek említést. A mondatkörnyezet vizsgálatának fontosságát egyébként a strukturalista irodalomtudomány nyelvészeti iránya már régebben felismerte (vö. magyar vonatkozásban PETŐFI S. JÁNOS tanulmányait!).

A tisztán szemantikai jellegű vizsgálódásokon kívül tovább folytatódhatnak azok a munkák, amelyek a szintaxis és szemantika viszonyára igyekeznek fényt deríteni. Az erre vonatkozó legfontosabb irodalom is oldalakat venne igénybe. A tárgyalt problémák természetére vonatkozóan valamennyire a Bevezetés a generatív nyelvelméletbe c. kis jegyzetünk is nyújthat tájékozódást (KIEFER 1969).

A fentiek alapján kirajzolódnak az új, generatív nyelvelmélet komponensét képező jelentéselmélet körvonalai. Ennek az elméletnek a felépítését így képzelhetjük el:

Akár generatív, akár interpretatív szemantikai komponenset képzelünk el magunknak, (a) és (b) nem változik. A különbség (c)-ben mutatkozik. Az egyik esetben a szintaktikai struktúrák adottak, azokat csak értelmezni kell. A másodikban viszont a szintaktikai struktúrákat szemantikai alapstruktúrákból kiindulva kell előállítani. A két megközelítésmód egyenértékűnek látszik.

Az (a) kérdéseinek tisztázásához jelentős mértékben járulnak hozzá a nem-formális megközelítés képviselői is (pl. KÁROLY, KOVÁCS, ANTAL). Hasonlóképpen fontos szempontokat szolgáltatnak (b) számára az ELEKFIÉHEZ hasonló vizsgálatok. Az idevágó irodalom felsorolásától eltekintünk.

Befejezésül hadd jegyezzük még meg, hogy az alapvető újdonság nem annyira az elmélet fent vázolt felépítésében keresendő, hanem az elmélet mód-szereiben és az egyes alkotmányok belső struktúrájának újszerű ábrázolásában. E téren a kutatás még a kezdet kezdetén tart, és optimista becslések szerint is még néhány évtized kell ahhoz, hogy az egyes részterületek belső struktúrájának körvonalai is világosan kirajzolódjanak.

KIEFER FERENC

Bibliográfia

- ÁBRAHÁM SAMU—KIEFER FERENC, *A Theory of Structural Semantics*, Hága (1966).
 ANTAL LÁSZLÓ, *Questions of Meaning*, Hága (1963).
 ANTAL LÁSZLÓ, *Content, Meaning, Understanding*, Hága (1964).
 I. BELLERT, *On a Condition of the Coherence of Texts* (megjelenés alatt), *Progress in Linguistics* (szerk. BIERWISCH és HEIDOLPH), Mouton & Co., Hága.
 H. BENDIX, *Componential Analysis of General Vocabulary*, *International Journal of American Linguistics* 32/2, II (1966).
 M. BIERWISCH, *Eine Hierarchie syntaktisch-semantischer Merkmale*, *Studia Grammatica* V., 29—86 (1966).
 M. BIERWISCH, *Some Semantic Universals of German Adjectivals*, *Foundations of Language* 3, 1—36 (1967a).
 M. BIERWISCH, *On Certain Problems of Semantic Features*, *Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, kézirat* (1967b).
 D. BOLINGER, *The Atomization of Meaning*, *Language* 41, 555—574 (1965).
 R. CARNAP, *Meaning and Necessity*, Chicago (1956).
 N. CHOMSKY, *Syntactic Structures*, Hága (1957).
 N. CHOMSKY, *Current Issues in Linguistic Theory*, Hága (1964).
 N. CHOMSKY, *Aspects of the Theory of Syntax*, Cambridge (1965).
 ELEKFI LÁSZLÓ, *Semantic Links of Verbal Entries*, *Computational Linguistics* VI., 1—26 (1967).
 C. FILLMORE, *Lexical Entries for Verbs*, *Working Papers in Linguistics*, No. 2. The Ohio State University, Columbus, 1—29 (1968).
 C. FILLMORE, *Types of Lexical Information*, *Working Papers in Linguistics*, No. 2. The Ohio State University, Columbus, 65—103 (1968).
 H. HIŽ, *Referentials, Transformation and Discourse Analysis Papers*, No. 76 (1968).
 A. J. GREIMAS, *Sémantique structurale*, Párizs (1966).
 GOMBOCZ ZOLTÁN, *Jelentéstan*, Pécs (1962).
 KÁROLY SÁNDOR, *Bevezetés az általános és magyar jelentéstanba*. Doktori disszertáció, kézirat (1967).
 J. J. KATZ, *Analyticity and Contradiction in Natural Language*, *The Structure of Language*, FODOR és KATZ, szerk. 519—544 (1964b).
 J. J. KATZ, *The Philosophy of Language*, New York (1966).
 J. J. KATZ, *Recent Issues in Semantic Theory*, *Foundations of Language* 3/2, 124—194 (1967).
 J. J. KATZ, *Semantic Theory and the Meaning of „Good”*, *Journal of Philosophy* 61, 739—766 (1964a).
 J. J. KATZ—J. A. FODOR, *The Structure of a Semantic Theory*, *Language* 39, 170—210 (1963).
 J. J. KATZ—P. POSTAL, *An Integrated Theory of Linguistic Descriptions*, Cambridge (1964).
 KIEFER FERENC, *Zur Fragen einer formalen semantischen Theorie*, *Sprache im Technischen Zeitalter* 19, 189—210 (1966a).
 KIEFER FERENC, *A jelentésemélet formalizálásáról*, *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* IV. (Szerk. TELEGDY ZSIGMOND), 105—155., Budapest (1966b).

- KIEFER FERENC, A Katz—Fodor-féle szemantikaelmélet, MTA I. OK 23, 178—188 (1966c).
- KIEFER FERENC, *Mathematical Linguistics in Eastern Europe*, New York (1967a).
- KIEFER FERENC, *On Emphasis and Word Order in Hungarian*, Ural-Altai Series Vol. 76, Bloomington (1967b).
- KIEFER FERENC, *A Transformational Approach to the Verb „van” (to be) in Hungarian: Foundations of Language, Supplementary Series, Vol. 7* (1968).
- KIEFER FERENC, *Bevezetés a generatív nyelvelméletbe*, TIT (1969).
- KOVÁCS FERENC, *Nyelvi struktúrák, nyelvi törvények. Doktori disszertáció, kézirat* (1968).
- J. LYONS, *Structural Semantics*, Oxford (1964).
- I. A. MELCSUK—A. K. ZSOLKOVSKIJ, *O szisztyeme szemantycieszkovo szintyeza*, NTI No. II., 48—55 (1966).
- PETŐFI S. JÁNOS, *On the Structural Linguistic Analysis of Poetic Works of Art*, *Computational Linguistics* VI. 53—82. (1967).
- PETŐFI S. JÁNOS, *Notes on the Semantic Interpretation of Verbal Works of Art*, *Computational Linguistics* VII. 79—105. (1968).
- J. R. ROSS—G. LAKOFF, *Is Deep Structure Necessary?* M. I. T., kézirat, Cambridge (1967).
- Sz. K. SAUMJAN, *Strukturijnaja Lingvisztyika*, Moszkva (1965).
- Sz. K. SAUMJAN—P. A. SZOBOLJEVA, *Transformation Calculus as a Tool of Semantic Study of Natural Languages: Foundations of Language* 2, 290—336 (1965).
- G. STERN, *Meaning and Change in Meaning*, Göteborg (1921).
- SZÉPE GYÖRGY, *A szótár a generatív nyelvreírásban*, *Alt. Nyelv. Tan. IV* (szerk. TELEGDY ZSIGMOND), 167—188 (1966).
- ST. ULLMANN, *The Principles of Semantics*, Oxford (1957).
- ST. ULLMANN, *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*, Oxford (1964).
- U. WEINREICH, *Explorations in Semantic Theory: Current Trends in Linguistics III.*, szerk. SEBEOK, 395—477 (1966).
- L. WITTGENSTEIN, *Philosophic Investigations*, Oxford (1953).
- A. K. ZSOLKOVSKIJ—I. A. MELCSUK, *O szemantycieszkom szintyeze*, *Problemy Kiber-nyetyiki* 19, 177—238 (1967).

Towards a new theory of meaning

Generative linguistics in its early stages had displayed a negative or cautious attitude towards meaning. The wellknown paper of KATZ & FODOR was a turning point in that respect, but the critiques of BOLINGER and WEINREICH made somewhat dubious the importance of their contribution. In some most recent research within the generative framework semantics is no more of interpretive character, but can be considered as the starting point for generating sentences. This new semantics of generative intention is composed of the meta-theory of meaning, the semantics of word and the semantics of syntactic structures.

FERENC KIEFER